

Parasta ennen - tutkimustuloksia

KT Sini Kontkanen, Itä-Suomen
yliopisto

sini.kontkanen@uef.fi

Tutkimusryhmä UEF

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

- ♦ KT Sini Kontkanen
 - ♦ Tutkijatohtori
- ♦ YTM Hanna Koistinen
 - ♦ Projektitutkija
- ♦ Professori Tuula Keinonen

Opettajan ammattillinen toimijuus

Pietarinen, Pyhältö & Soini 2016;

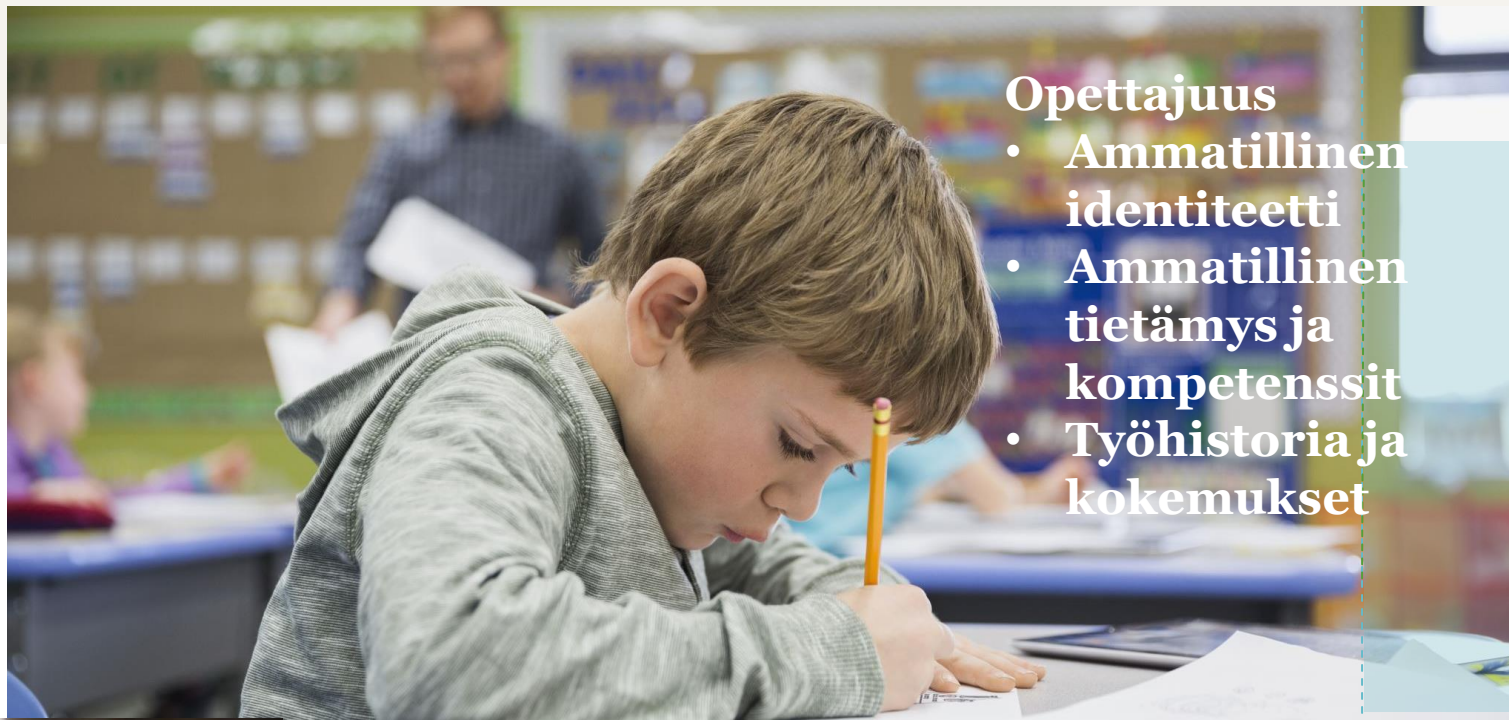
Pystyvyyssusko

Motivaatio

Oppimisen
taidot

Opettajan ammattillinen toimijuus

Pietarinen, Pyhältö & Soini 2016;
Vähäsantanen et al. 2017; Eteläpelto et al. 2014

- Opettajuus**
- Ammatillinen identiteetti
 - Ammatillinen tietämys ja kompetenssit
 - Työhistoria ja kokemukset

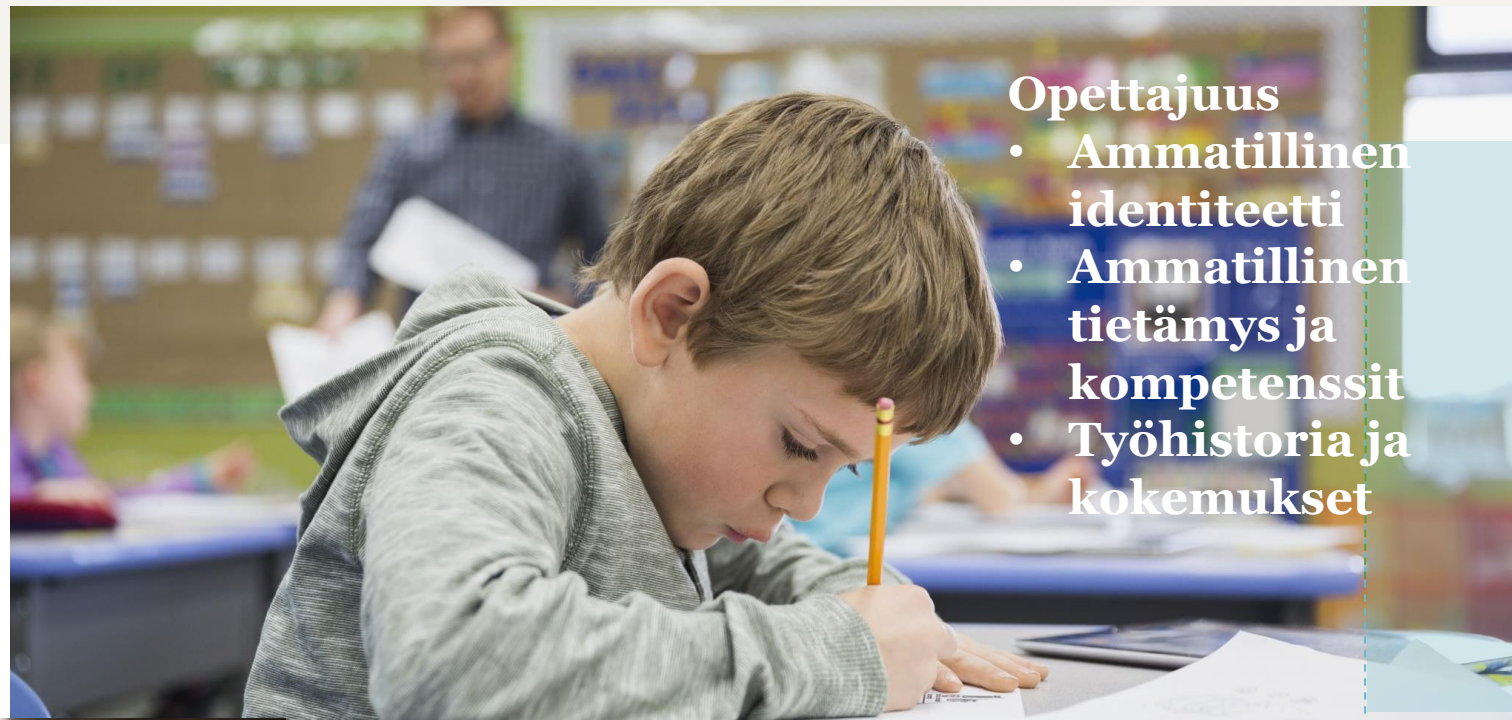
Pystyvyysusko

Motivaatio

Oppimisen
taidot

Opettajan ammattillinen toimijuus

Pietarinen, Pyhältö & Soini 2016;
Vähäsantanen et al. 2017; Eteläpelto et al. 2014

- ## Opettajuus
- Ammatillinen identiteetti
 - Ammatillinen tietämys ja kompetenssit
 - Työhistoria ja kokemukset

Työpaikan sosiokulttuuriset olosuhteet

- Materiaaliset
- Fyysiset
- Voimasuhteet
- Työkulttuurit
- Diskurssit
- Asema

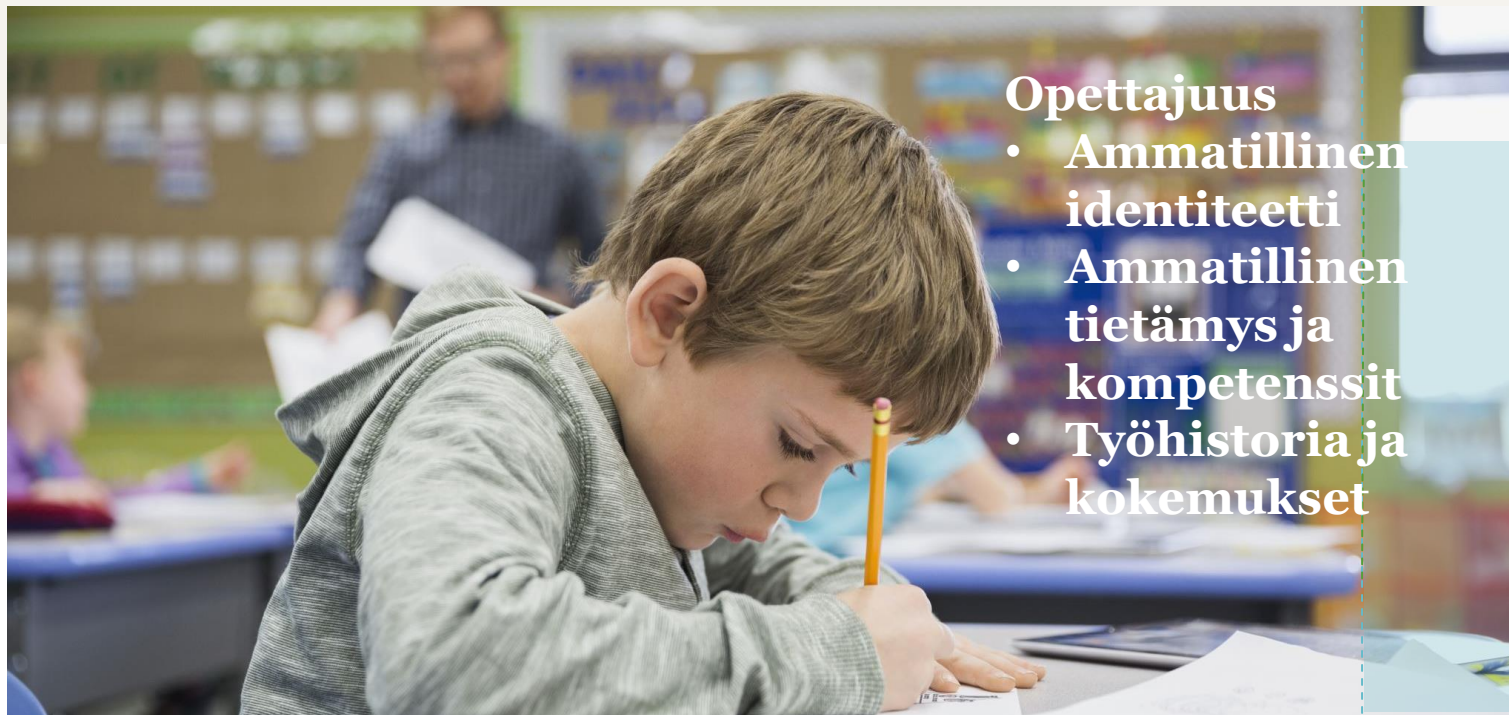
Pystyvyysusko

Motivaatio

Oppimisen
taidot

Opettajan ammattillinen toimijuus

Pietarinen, Pyhältö & Soini 2016;
Vähäsantanen et al. 2017; Eteläpelto et al. 2014

- ### Opettajuus
- Ammatillinen identiteetti
 - Ammatillinen tietämys ja kompetenssit
 - Työhistoria ja kokemukset

Työpaikan sosiokulttuuriset olosuhteet

- Materiaaliset
- Fyysiset
- Voimasuhteet
- Työkulttuurit
- Diskurssit
- Asema

Pystyvyyssusko

Motivaatio

Oppimisen
taidot

...toteutuu, kun yhteisö toimii, käyttää vaikutusvaltaa, tekee valintoja tai asennoituu niin, että se vaikuttaa työhön tai työidentiteettiin.

Tutkimuskysymykset

- ♦ Parasta ennen –tutkimuksen tavoitteena on selvittää hankkeen vaikutusta koulujen toimintakulttuuriin ja opettajien ammatilliseen toimijuuteen seuraavien tutkimuskysymyksien avulla:
 - 1) Kuinka hanke on vaikuttanut koulun toimintakulttuuriin sekä ammatillisessa yhteisössä että luokkahuonetyöskentelyssä?
 - 2) Kuinka opettajien kokemukset ammatillisesta toimijuudesta muuttuvat hankkeen edetessä?

Tutkimusaineisto

Parasta ennen -hankkeen tutkimusaineisto

Tiimivalmennusten nauhoitukset ja valmentajien muistiinpanot lukuvuoden 2019 - 2020 aikana.

Tiimivalmentajien haastattelu

Hankeyhteyshenkilöiden (n=21) haastattelut viisi kertaa lukuvuoden 2019 - 2020 aikana

Kyselytutkimus kaikkien hankekoulujen koko opetushenkilöstölle, alkukysely elokuussa 2019 (n=254) ja loppukysely elo-syyskuussa 2020 (n=170).

Innoduel -aineistot

Muutostavoitteiden 4 päälinjaa

”Aatellaan sillä tavalla niin, että me tullaan tässä vuodeksi niin kuin kouluthan on jo kehittäneet toimintakulttuuriaan aiemminkin, että me tullaan niin kuin ikään kuin nyt vuodeksi avuksi...näähän koulut on heterogeenisiä siinä sillä tavalla myöskin niin kuin siinä, että ne muutostavoitteet on hiukan erilaisia” (Hankkeen tiimivalmentajat)

Koulu kasvuyhteisönä (10
hankekoulua)

Yhteisopetus ja yhteisöllinen
pedagogiikka (3 hankekoulua)

Strategiatyö (2 hankekoulua)

Tiimit ja tiimioppiminen (6
hankekoulua)

MINÄ OPIN

Opettajana oppiminen ja
toiminta luokkahuoneessa

Lähtökohtia toimintakulttuurin kehittämiseksi luokkahuonetyöskentelyssä -Alkukysely

10 oppilaiden kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen liittyvää väittämää

Ka vaihteluväli oli 5,28 – 6,6 (1= täysin eri mieltä, 7= täysin samaa mieltä)

“Minusta voimme kaikki oppia opetustilanteessa” (ka=6,6, moodi 7)

”Haluan oppia vielä paljon opettamisesta” (ka 6,23, moodi 7)

”Haluan ymmärtää paremmin nuorten tapaa ajatella ja toimia” (ka 6,23, moodi 7)

N=254

Lähtökohtia toimintakulttuurin kehittämiseksi luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut

(Momo I - n=21)

Vuorovaikutus

Vahvuus

Lämmin vuorovaikutus, rajat asettaen

Keskustelevuus

Kehittävä asenne

Koulutukseen ja hankkeisiin osallistuminen

Työn kuormittavuus ja riittämättömyys

Opetusmenetelmät

Toiminnallisuus ja oppilaslähtöisyys

Monipuolisuus

Yhteistyö eriyttämisessä

Lähtökohtia toimintakulttuurin kehittämiseksi luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut (n=21)

Vuorovaikutus

Vahvuus

Lämmin vuorovaikutus, rajat asettaen

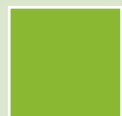
Keskustelevuus

”...mulla on tosi läheiset välit niin kuin näihin kaikkiin oppilaisiin. Ja omasta mielestä niin kuin osaan olla semmoinen napakka mutta silti semmosen huumorin kautta.”

”Tykkään siitä, että on niin kuin, että aikuinen on niin kuin läsnä. Joo ja sitä mä pyrin, että ois tässä tunnilla mahdollisimman paljon, sitten sitä vuorovaikutusta, sitten tavallaan niitä kirjallisia tehtäviä vasta sit enemmän kotona.”

Lähtökohtia toimintakulttuurin kehittämiseksi luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut (n=21)

Kehittävä asenne

Koulutuksiin ja hankkeisiin osallistuminen

Työn kuormittavuus ja riittämättömyys

”Koen, että ite oon kehittynyt siinä vuosien varrella, ainahan sitä pystyy kehittymään ja kehittämään itseänsä koko ajan lissää.”

”...Se toinen puoli siinä on, että sitä työtä on ihan valtavasti. Että minä mukaan lukien moni opettaja varmaan joutuu taistelemaan tavallaan semmosen riittämättömyyden kanssa.”

Lähtökohtia toimintakulttuurin kehittämiseksi luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut (n=21)

Opetusmenetelmät

Toiminnallisuus ja oppilaslähtöisyys

Monipuolisuus

Yhteistyö eriyttämisessä

”Nooh mä oon aika semmonen oppilaslähtönen. Pysin aina, että oppilaat mahdollisimman pitkälle itse ratkaisis ongelmia ja itse saa tehdä. Tykkään käyttää paljon toiminnallisia menetelmiä.”

”Sit käytetään digitaalisia välineitä ja koetetaan, että pidetään digiportfoliota ja tota semmosii. Että siitä tulis myös siinä mielessä monenlaisia tekemisen tapoja ja välineitä hyödynnettyä ja dokumentoitua.”

”Että millä tavalla meidän pitää huomioida erilaiset oppijat ja vaikuttaa myös siihen motivaatioon ja työskentelyyn, että oppilas pystyy opiskelemaan omalla tasollaan se ei ole liian vaikeeta tai helppoo.”

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut

(Momo IV - n=21)

Vuorovaikutus

Syventynyt
Rohkeus
Kuunteleminen
Osallistaminen

Kehittävä asenne

Opetusmenetelmät

Keskustelu ja dialogi
Yhteisopettajuus
Vuosiluokkarajat ylittävät käytänteet
Draama

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut

(Momo IV - n=21)

Vuorovaikutus

Syventynyt
Rohkeus
Kuunteleminen
Osallistaminen

→ **Lähtökohta**

Kehittävä asenne

”Mut kuitenkin siihen on tullut ehkä vähän enemmän syvyyttä tähän minun ja oppilaitten väliseen kanssakäyntiin ja sitä kautta pystytään tällaisia ongelmatilanteitakin paremmin ratkomaan...Että on tuonut lisää aina vaan semmoista rohkeutta tehdä asioita eri tavalla.”

Opetusmenetelmät

Keskustelu ja dialogi
Yhteisopettajuus
Vuosiluokkarajat ylittävät käytänteet
Draama

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos luokkahuonetyöskentelyssä – Haastattelut

(Momo IV - n=21)

Vuorovaikutus

Syventynyt
Rohkeus
Kuunteleminen
Osallistaminen

→ **Lähtökohta**

Kehittävä asenne

Opetusmenetelmät

Keskustelu ja dialogi
Yhteisopettajuus
Vuosiluokkarajat ylittävät käytänteet
Draama

→ **Ahkera kokeilu**
→ **Menetelmien ja sisältöjen täsmentyminen**

Loppukysely – avoin vastaus (n=170)

- Millaisin teoin koulullanne on edellisen lukuvuoden aikana voitu vaikuttaa oppimisen ilmapiiriin? (omat teot/yhteisön teot)
- Miten rakennamme yhteistä ymmärrystä oppilaiden kanssa?

Loppukysely – avoin vastaus (n=170)

Millaisin teoin koulullanne on edellisen lukuvuoden aikana voitu vaikuttaa oppimisen ilmapiiriin? (omat teot/yhteisön teot)

- ♦ Miten rakennamme oppimisprosesseja, jotka mahdollistavat oppilaiden oppimisen?

Menetelmät

Resurssit

Ryhmät

Fyysinen oppimisympäristö

Tapahtumat ja hankkeet

Pelisäännöt

ME OPIimme

Toimintakulttuurin kehittäminen
ammattillisessa yhteisössä

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseksi ammatillisessa yhteisössä - Alkukysely

15 ammatillisen yhteisön toimintaan liittyvää väittämää

Ka vaihteluväli 4,92 – 6,53 (1= täysin eri mieltä, 7 täysin samaa mieltä)

“Haluan toimia koko opettajayhteisömme parhaaksi” (keskiarvo 6,53 ja moodi = 7)

“Haluan keskustella omasta työstäni opettajakollegojeni kanssa” (keskiarvo 6,09 ja moodi=7)

N=254

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseen ammatillisessa yhteisössä - Haastattelut

Työyhteisön
jäsenet

Työ- ja
oppimisympäristöt

Yhteistyö- ja
toimintatavat

Kouluhallinto ja
johtaminen

Valmennuksen
työskentely

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseen ammatillisessa yhteisössä - Haastattelut

Työyhteisön
jäsenet

Työ- ja
oppimisympäristöt

"No ne ideapajat on tuotu tänne ihan käytäntöön ja meidän työyhteisön, meidän yhteisölle. Suunnittelemiselle. Ajatuksen tasolla ehkä semmonen monialaisuus moniammatillisuus. Ei oo ihan niin paljon tullut kuin ois voinut...Mie ajattelen, että ohjaajat on otettu tiiviimmin osaksi sitä suunnittelutyötä, että se on niin kuin aika tärkeä ja nyt sitten jos me saadaan se johtoryhmä, johtotiimijärjestelmä ja ylipäätään tää koko koulun tiimirakenne päivitettyä, myös siinä tulee ohjaajilla olemaan tärkeempi rooli kuin aiemmin."

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseen ammattillisessa yhteisössä - Haastattelut

"Kyllä tuolla ope huoneessa kyllä välillä on tuota aika hervotonkin tunnelma, että jos siellä joku tuskailee jonkun ongelman parissa niin kyllä sieltä kollegoilta tukea löytyy...Ja sitten sellasta tsemppausta...jos on semmosia hankalia hetkiä tai hankalia tilanteita oppilaiden kanssa, niin kyllä sieltä kollegalta kyllä tukea tulee."

Yhteistyö- ja
toimintatavat

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseksi ammatillisessa yhteisössä - Haastattelut

"No meillä on hirmusen selkeä ja johdonmukainen rehtori, joka täällä on turvallista työntekijänä olla meillä on kokoajan tunne, että rehtori tietää mihin me ollaan menossa...Ja hän niin kuin hyvin sillä tavalla selkeesti meille näyttää sitä tietä."

Kouluhallinto ja
johtaminen

Lähtökohdat toimintakulttuurin kehittämiseen ammattillisessa yhteisössä - Haastattelut

"No se käynti se tiimivalmentajien käynti oli pitkälti rautaisannos tietoa tästä hankkeesta... Hankkeen käsitekartasta, toimintamallista ja pää- ja sivupoluista ja odotusten ja ajatusten vaihtoa ja ehkä semmoista näköalojen luomista... Vähän niin kuin avattiin ikkunoita eteenpäin"

"No siinä keskusteltiin tosi paljon ja annettiin aikaa sille vuorovaikutukselle... Ja se tuntu niin kuin erilaiselta tämä koulun arkihan on tosi kiireistä helposti ja keskustelu jää helposti niin kuin asioista sopimisen tasolle...niin siinä menttiin heti niin kuin syvemmälle...Ja annettiin silleen niin kuin aikaa siihen se tuntu minusta tosi kivalta ja se oli voimaannuttava."

Valmennuksen
työskentely

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos ammattillisessa yhteisössä

Työyhteisön
jäsenet

Yhteistyö- ja
toimintatavat

Valmennuksen
työskentely

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos ammattillisessa yhteisössä

Työyhteisön
jäsenet

*”Tää yhteisöllisyyteen ehkä niiden
pienryhmäkeskustelujen kautta, että
ollaan sit saatu vähäsen sekotettua
porukkaa ala- ja yläluokkien
opettajia keskenään ja ohjaajat
siinä kanssa.”*

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos ammattillisessa yhteisössä

”No kyllä se keskustelu on lisääntyny. Ja semmonen tavoitteellinen keskustelu. Keskustelu ja ehkä semmonen tietynlainen rohkeus käsitellä asioita niin kuin aikasemmin sanoin, että semmosetkin ihmiset, jotka ei välttämättä aikasemmin oo niin äänekkäästi olleet osallistumassa on niin ehkä lähtenyt sit enemmän mukaan.”

”Se on vielä niin kuin tarkoituksena, ois tosiaan lukuvuonna ne lähtee ne tiimit pyörimään. Se on semmonen asia, mitä mie aion ja ollaan niin kuin keskusteltu hyvinkin paljon vielä työyhteisössä ja mikä on niin kuin koko ajan silleen pinnalla oleva asia ja on tosiaan tulossa aika iso muutos siihen meidän koulukulttuuriin, vaikka se ei oo vielä lähtenyt käyntiin, niin mie uskon, että sillä on niin kuin vaikutuksensa.”

Yhteistyö- ja
toimintatavat

Toimintakulttuurin kehittyminen/muutos ammattillisessa yhteisössä

”No me ollaan koettu ne suurena voimavarana ja ootetaan aina innolla, että (valmentajat) tulee käymään. Ja jutellaan tosipaljon ja se on keskustelevaa ja ei siellä oo mitään valmista näin ja näin teette vaan oikeesti tiiminä ite mietitään niitä asioita ja ne lähtökohat on niitä nimenomaan nostetaan esille asioita käsitellään.”

Valmennuksen
työskentely

Loppukysely – avoin kysymys

Miten rakennamme yhteistä ymmärrystä työyhteisössä?

Miten rakennamme oppimisprosesseja, jotka mahdollistavat työyhteisön oppimisen?

Puhuminen, keskustelu ja dialogi

Auttaminen

Johtajuus

Palaverit

Tiimioppiminen ja -opettajuus

Työyhteisön mukavat jutut

Kouluttautuminen

Kehittäminen

Yhteistyö

Hankkeen haasteet

- 1) Aika ja sen riittävyys (12)
- 2) Hankkeen työllistävyys (9)
- 3) Työyhteisön motivointi mukaan (8)
- 4) Hanketyön kytkeminen arkeen, epävarmuus ja epäselvyys (5)

Hanketta edistäneet teemat

Valmennusten työtavat ja toiminta (9)

Tiimivalmentajien ohjaus, tukeminen ja kannustus (7)

Kouluyhteisön mukaantulo ja yhteinen näkemys (7)

Hanketiimin rakenne ja toiminta (5)

Johdon sitoutuminen (3)

Hankkeen toimintatavat vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet opettajien ammatilliseen toimijuuteen tuomalla strategisia ja rakenteellisia työkaluja keskusteluun ja vuorovaikutukseen erityisesti ammatillisessa yhteisössä → Vaikutukset opettajan oppimisen taitoihin, motivaation ja pystyvyysuskoon

Keskustelu, vuorovaikutus ja dialogi tulevat esiin molemmissa opettajan toimijuuden konteksteissa – luokkahuoneessa ja ammatillisessa yhteisössä. Tämä näkyy niin hankeyhteys henkilöiden haastattelussa kuin kaikille suunnatussa loppukyselyssä → Hanke on alkanut vaikuttaa eri tasoilla (Tiimin kehä, yksilön kehä ja työyhteisön kehä)

Hanke on tuonut tärkeää tukea ja rakennetta koulujen kehittämistyölle – muutos on kuitenkin hidasta ja aikaa vievää, koulut eri vaiheessa – Tukea tarvitaan myös jatkossa!

Mitä voimme tästä oppia - johtopäätökset

Lähteet

- ♦ Eteläpelto A., Vähäsantanen K., Hökkä P., Paloniemi S. (2014) *Identity and Agency in Professional Learning*. In: Billett S., Harteis C., Gruber H. (eds) *International Handbook of Research in Professional and Practice-based Learning*. Springer International Handbooks of Education. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8902-8_24e
- ♦ Pietarinen, J., Pyhältö, J. & Soini, T. (2016): *Teacher's professional agency – a relational approach to teacher learning*, *Learning: Research and Practice*, DOI:10.1080/23735082.2016.1181
- ♦ Vähäsantanen, K., Hökkä, P., Paloniemi, S., & Eteläpelto, A. (2017). *Ammatillinen toimijuus: rakenne, mittari ja tuki*. University of Jyväskylä.

Kiitos!

sini.kontkanen@uef.fi

